

İKİ DİLLİ TÜRK ÖĞRENCİLERİN TÜRKÇEYİ ÖĞRENME DURUMLARINA YÖNELİK VELİ VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ

Dr. Hatice Uludüz
Milli Eğitim Bakanlığı
haticeuluduz@gmail.com

Prof. Dr. İlhan Günbayı
Akdeniz Üniversitesi
igunbayi@akdeniz.edu.tr

Özet

Yaşam koşulları, sosyal ve ekonomik nedenler, ülke politikaları iki dilli bireyler oluşturmaktadır. İki dilli çocukların kendi kültüründen uzaklaşmaması, ailesiyle iyi iletişim kurabilmesi ve toplum dilini iyi öğrenebilmesi için ana dilini iyi bilmesi önemlidir. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) yurtdışında yaşayan vatandaşların çocuklarının Türkçeyi ve Türk kültürünü öğrenmesi, geliştirmesi için yurtdışı öğretmeni göndermektedir. İngiltere’de Türkçe dersleri, ders sonrası veya hafta sonu kulüp dersleri olarak okutulmaktadır. Bu araştırmada İngiltere’de yaşayan iki dilli Türk öğrencilerin Türkçeyi öğrenme durumlarının ortaya konulması amaçlanmıştır. Araştırma nitel bir araştırma olup durum çalışması desenindedir. Bu temel amaç doğrultusunda çalışmanın hedef grubunu, Portsmouth’ta yaşayan iki dilli öğrenciler ve velileri oluşturmaktadır; yapılandırılmış veli ve öğrenci görüşme formu ile toplanan araştırma verilerinin çözümlenmesinde betimsel analiz tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırma bulguları tablolar ve katılımcıların görüşlerinden doğrudan alıntılarla desteklenerek sunulmuştur. Araştırma sonuçlarının İngiltere’de yaşayan iki dilli öğrencilerin Türkçe durumlarına ilişkin; amaçlar, kullanım durumu ve Türkçe derslerinin değerlendirilmesine yönelik fikir oluşturması adına önemli olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Türkçe öğretimi, iki dillilik, ana dili.

PARENTS AND STUDENTS VIEWS FOR TURKISH LEARNING SITUATION OF BILINGUAL TURKISH STUDENTS

Abstract

The conditions of life, social and economic reasons, country politics are the facts of being bilingual. It is important for bilingual children to know their mother tongue well in order not to move away from their own culture, to communicate well with their family and to learn the language of society well. The Turkish Ministry of Education (MEB) sends Turkish teachers abroad to teach and develop Turkish language and Turkish culture to children whose family are from Turkey. Turkish language lessons in England are taught as club lessons after class or at the weekends. The purpose of this study was to reveal the learning situations of bilingual Turkish students living in the UK. Research was a qualitative research and it is in the case study design. The target group was bilingual students and their parents living in Portsmouth. Descriptive analysis technique was used in the analysis of the research and data collected by the structured parent and student interview form. Research findings were supported with tables and citations from verbatim expressions of respondents. The results of the research are related to the Turkish learning situation of the bilingual students living in England, it is thought to be important in terms of purposes, using situation and the idea of evaluating Turkish lessons.

Keywords: Turkish, Turkish learning situation, bilingual students.

GİRİŞ

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) yurtdışında yaşayan vatandaşların çocuklarının Türkçeyi ve Türk kültürünü öğrenmesi, geliştirmesi için yurtdışı öğretmeni göndermektedir. 2017 yılı itibariyle İngiltere’de 36 öğretmen Türkçe ve Türk kültürünü yaygınlaştırmak amacıyla görev yapmaktadır.

Türkçe dersleri İngiltere’de Türkiye Londra Büyükelçiliği Eğitim Müşavirliğince koordine edilmektedir. Türkçe dersleri, ders sonrası veya haftasonu kulüp dersleri olarak okutulmaktadır. İngiltere’de Londra’da ve Londra dışında; Brighton, Bristol, Coventry, Northampton, Nottingham, Portsmouth, Manchester, Luton, Leischester da Türkçe dersleri yapılmaktadır. Ders programları Bakanlık tarafından gönderilen taslak program çerçevesince, öğrenci seviye ve ihtiyaçları doğrultusunda öğretmenler tarafından oluşturulmaktadır. Derslerde Türkiye’deki resmi ve dini bayramlara yönelik etkinliklere de yer verilerek, yurtdışındaki öğrencilerin Türk kültüründen uzak kalmamaları amaçlanmaktadır. Kesin sayılar bilinmemekle birlikte Birleşik Krallık’ta 150 bine yakın Türkçe konuşan olduğu tahmin edilmektedir ve bu nüfusun önemli bir kısmı Londra’da ikamet etmektedir (Erdoğan, 2015).

İki dillilikle ilgili literatürde bir çok tanım yer almaktadır. Akkaya ve İşçi, (2015) İki dilli bireyleri, her iki dilin de kullanım pratiğine sahip, her iki dilde de anlama ve anlatma becerisini edinmiş bireyler olarak tanımlamaktadır. Literatürdeki tanımlar bireyin birden fazla dili bilmesi ve kullanması şeklinde ortak bir tanımda birleşmektedir (Yılmaz, 2014; Grosjean, 2010; Yılmaz ve Demirel, 2015; Moradi, 2014).

İki dillilik, L1 ve L2 olmak üzere iki dilin kullanımına ilişkin bir kapasitedir (Belet, 2009). İki dillilikle ilgili çeşitli sınıflamalar mevcuttur. Dili edinme yaşına göre erken ve geç iki dillilik, dildeki yeterliğe göre baskın ya da eşit iki dillilik, İkinci dilin birinci dilin korunması üzerindeki etkisine göre ise artırmalı ve eksiltmeli iki dillilik olarak sınıflandırılmaktadır (Yılmaz ve Demirel, 2015; Moradi, 2014).

Literatürde L1, çoğunlukla ilk edinilen dil olması nedeniyle anadili ve baskın dil olarak ifade edilmekte; L2 ise daha sonra kazanıldığı için ikinci dili ve çoğunluk tarafından konuşulan dili ifade etmektedir. Ancak hangisinin daha baskın dil olacağı her bir dil alanının (konuşma, dinleme, okuma, yazma) kullanılma sıklığına göre; çoğunluk dili ise bulunan sosyal çevre ve kullanılan mevcut dile göre zamanla değişebilmektedir (Mok & Yu, 2017; Dunn & Tree, 2009).

Paradis (2010)’e göre, iki dillilerde baskın olan dil zaman içerisinde ve kişilerin yaşamı boyunca değişebilmektedir (Erdoğan, 2015). Bazı çocuklar için ilk 3 yaşta Türkçe anadili olarak baskın dil iken; çocuk okula başladığı zaman uzun süre İngilizce konuşulan ortamda bulunduğu için baskın dil İngilizceye dönüşebilmektedir. Portsmouth’ta yaşayan ve Türkçe dersine gelen bazı öğrenciler bu duruma örnek oluşturmaktadır.

İki dillilik aslında bireylerin yaşam koşulları sonucu oluşmaktadır. (Bialystok, 2011). Tarih boyunca ekonomik ve sosyal nedenlerle göç dil etkileşiminde temel faktörlerden olmuştur. Bazı insanlar iş ve ticaret amacıyla uluslararası şirketlerde, üniversitelerde çalışmak amacıyla geçici olarak yabancı bir ülkeye gidip orada yaşamaktadır. İşçi olarak yabancı ülkelere gidip orada yaşayan aileler ve çocukları buldukları toplumun dilini öğrenerek iki dilli bireyler haline gelebilmektedirler. 1960’lı yıllarda Türkiye’den Avrupa’ya çalışmak için giden insanlar bu gruba örnektir. Ülkelerin dil politikaları da bireylerin iki dilli olmasını sağlamıştır. Mesela Belçikada üç eyalette Flamanca, Almanca ve Fransızca konuşulmaktadır. Flaman bölgesinde yaşayan bir çocuk ortaokula geldiği zaman Fransızca konuşabilmektedir (Grosjean, 2010).

İki dilliliğin sosyal ve kültürel yönünün, tek dilli bireylerle karşılaştırıldığı zaman, iki veya daha çok dil konuşanlar için günlük yaşamda gerçek avantaj sağladığı belirtilmektedir. Bireylere açık fikirliliği teşvik etmekte, yaşama değişik perspektiflerden bakmayı ve farklı kültürlerle farkındalığı sağlamaktadır. Bireyi daha çok kitap okumaya teşvik ederek, zengin kelime hazinesi oluşturmaktadır (Grosjean, 2010).

İki dilli çocukların kendi kültüründen uzaklaşmaması, ailesiyle iyi iletişim kurabilmesi için anadilini iyi bilmesi önemlidir. Anadilde gerileme olmaması için, ikinci edinilen dilin yanında anadilin etkili bir şekilde kullanılması gerekir. Anadili ediniminde birinci rolü oynayan aile iki dilli çocuk yetiştirmede ne kadar bilinçli ise, dili yetkin kullanan iki dilli çocuklar yetiştirme olasılığı o kadar yüksektir (Yılmaz ve Demirel, 2015). Bu araştırmanın amacı, İngiltere Portsmouth'ta yaşayan iki dilli Türk öğrencilerin Türkçeyi öğrenme durumlarına ilişkin amaçları ve Türkçeyi kullanma durumlarını ortaya koymaktır. Bu temel amaca dayalı olarak araştırmada şu sorulara yanıt aranmıştır:

Problem Cümlesi ve Alt Problemler

İngiltere'de yaşayan iki dilli Türk öğrencilerin Türkçe öğrenme durumlarına ilişkin veli ve öğrenci görüşleri nelerdir?

- 1) İngiltere'de yaşayan iki dilli Türk öğrencilerin Türkçe öğrenme amaçlarına ilişkin veli görüşleri nelerdir?
- 2) İngiltere'de yaşayan iki dilli Türk öğrencilerin Türkçe öğrenmelerinde aile desteğine ilişkin veli görüşleri nelerdir?
- 3) İngiltere'de yaşayan iki dilli Türk öğrencilerin günlük yaşamda Türkçeyi kullanma durumlarına ilişkin veli görüşleri nelerdir?
- 4) İngiltere'de yaşayan iki dilli Türk öğrencilerin günlük yaşamda Türkçeyi kullanmama durumlarına ilişkin veli görüşleri nelerdir?
- 5) İngiltere'de yaşayan iki dilli Türk öğrencilerin Türkçesi üzerinde, Türkçe derslerinin etkisine ilişkin veli görüşleri nelerdir?
- 6) İngiltere'de yaşayan iki dilli Türk öğrencilerin Türkçe öğrenirken karşılaştıkları sorunlara ve bu sorunların çözümüne ilişkin veli görüşleri nelerdir?
- 7) İngiltere'de yaşayan iki dilli Türk öğrencilerin Türkçe öğrenme amaçlarına ilişkin öğrenci görüşleri nelerdir?
- 8) İngiltere'de yaşayan iki dilli Türk öğrencilerin Türkçe öğrenmelerinde aile desteğine ilişkin öğrenci görüşleri nelerdir?
- 9) İngiltere'de yaşayan iki dilli Türk öğrencilerin günlük yaşamda Türkçeyi kullanma durumlarına ilişkin öğrenci görüşleri nelerdir?
- 10) İngiltere'de yaşayan iki dilli Türk öğrencilerin günlük yaşamda Türkçeyi kullanmama durumlarına ilişkin öğrenci görüşleri nelerdir?
- 11) İngiltere'de yaşayan iki dilli Türk öğrencilerin Türkçesi üzerinde, Türkçe derslerinin etkisine ilişkin öğrenci görüşleri nelerdir?
- 12) İngiltere'de yaşayan iki dilli Türk öğrencilerin Türkçe öğrenirken karşılaştıkları sorunlara ve bu sorunların çözümüne ilişkin öğrenci görüşleri nelerdir?

YÖNTEM

Bu çalışma durum çalışması desenli nitel bir çalışmasıdır. Bir durum çalışması "çağdaş bir olgu konusunda kendi gerçekliği bağlamında özellikle olgu ve bağlam arasındaki sınırlar açıkça belirli değilken yapılan ampirik bir sorgulamadır" (Yin, 2017). Araştırmada yapılandırılmış veli ve öğrenci görüşme formu ile toplanan araştırma verilerinin çözümlenmesinde betimsel analiz tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırma bulguları tablolar ve katılımcıların görüşlerinden doğrudan alıntılarla desteklenerek sunulmuştur.

Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini İngiltere'de yaşayan iki dilli Türk öğrenciler ve velileri oluşturmaktadır. Çalışmanın hedef grubunu Portsmouth'ta yaşayan iki dilli 2-6. sınıf 9 öğrenci ve 15 veli oluşturmaktadır.

BULGULAR VE YORUM

1 .Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 1'de İngiltere'de yaşayan iki dilli Türk öğrencilerin Türkçe öğrenme amaçlarına ilişkin veli görüşlerine ve frekans dağılımlarına yer verilmiştir.

Tablo 1: Türkçe öğrenme nedenlerine ilişkin veli görüşleri

Sıra	Türkçe öğrenme amaçlarına ilişkin görüşler (n=15)	f
1	Türkiye'ye gittiğinde iletişim kurması	9
2	Kültürünü öğrenmesi	9
3	Türkçeyi bilmesi ve iyi kullanması	8
4	Türk asıllı olması	5
5	İki dilli olmanın faydaları için	4
6	Ailesiyle iyi iletişim kurabilmesi	2
7	Dinimizi öğrenmek için	1

Tablo 1'de görüldüğü gibi İngiltere'de yaşayan iki dilli Türk öğrencilerin Türkçe öğrenme amaçlarına ilişkin veli görüşlerini analiz ettiğimizde Türkiye'ye gittiğinde iletişim kurması ve kültürünü öğrenmesi alt temaları eşit frekans dağılımına(9) sahiptir. Bu alt temalara ilişkin görüşlerden bazıları şöyledir:

"Türkiye'ye gittiğimizde ailelerle güzel iletişim kurabilmeleri için, Türkiye'de yaşadığımızda buradan dönüş yapınca rahat anadilini konuşsunlar zorlanmasınlar istiyoruz."(2. Veli, 1); "Türkiye'deki akrabalarıyla daha iyi bir iletişim kurabilmesi için."(4. Veli, 1); "Türkiye'deki dede ve babaanneleriyle iletişimler daha iyi olması için"(5. Veli, 1) "Ve belki ileride Türkiye'de yaşamak ister."(6. Veli, 1); "Eşim İngiliz ve Türkiye'ye gittiğimizde onlar Türkçe bilmediği için çok zorlanıyorum."(8. Veli, 1); "Türkiye'ye gittiğimizde..Türk arkadaşlar edinebilmesine yardımcı olacağına inanıyorum. (9. Veli, 1)

"Kendi kültürünü daha iyi anlaması için bu dili konuşması gerekir."(4. Veli, 2);"Türk kültürü adet ve geleneklerimizi öğrenmeleri için."(5. Veli, 2); "Aile gelenek ve geleneklerimizi ona daha iyi anlatabiliriz." (9. Veli,2);"...Ayrıca Türk kültürünü öğrenmesini istiyorum."(10. Veli, 2); "Yozlaşmış, başka kültürlerde kaybolup, kendi dilinde kendi kültüründen faydalanabilmesi için kültürüne ve diline tam hakim bir fert olması için."(12. Veli, 2); "...nesiller boyu dilimizi ve kültürümüzü devam ettirsinler."(13. Veli, 2)

Türkçeyi bilmesi ve iyi kullanması alt teması ve kültürünü öğrenmesi alt temaları eşit frekans dağılımına (8) sahiptir. Bu alt temalara ilişkin bazı görüşler şöyledir:

"..Çünkü anadilimiz... dilimizi öğrenmeleri için"(2. Veli,3); "Daha rahat Türkçe konuşması, Türkçe yazabilmesi için."(3. Veli, 3) "Oğlum İngiltere'de doğdu. Anadili Türkçe olduğu için Türkçe öğrenmesini çok istiyorum."(6. Veli,3); "Anadili olan Türkçeyi daha iyi konuşabilmesi için."(9. Veli, 3); "Avrupa'da yaşayan çocukların bir çoğu gibi konuşma aksanı."(11. Veli,3); "Kendi anadilinde kendini doğru ve daha iyi ifade edebilmesi için."(12. Veli, 3); "İlk öncelikle sebep Türkçe çocuğumun anadili ve biz ailesi olarak anadilini düzgün konuşmasını..."(13.Veli, 3); "İngiltere'de yaşıyoruz. Yalnızca tatil zamanlarında Türkiye'ye gidebiliyoruz. Evde Türkçe konuşuyoruz. Fakat yeterli olmadığını düşünüyorum. Okula gelerek diksiyonlarının düzeleceğini ve dilbilgisi öğrenebilecekleri için Türkçe derslerine katılmalarını istiyorum."(15. Veli,3)

Türk asıllı olması alt temasının frekans dağılımı 5'tir. Bu alt temaya ilişkin bazı görüşler şunlardır: "Türk olduğumuz için."(1. Veli, 4); " ...En önemlisi de Türk olduğumuz için." (5. Veli, 4); " Biz Azerbaycanlıyız. Dilimiz birbirine çok yakın olduğundan ve bir Türk olduğumuzdan Türk dilini öğrenmesini çok isterim."(14. Veli, 4); Öncelikle Türküz.."(15. Veli, 4)

İki dilli olmanın faydaları alt temasının frekans değeri 4'tür. Bu alt temaya ilişkin görüşler şunlardır: "İkinci dilin ileride vereceği faydalarını yaşayıp gördüğüm için."(7. Veli, 5);"Bir lisan bir insan."(4. Veli, 5); "Bir lisan bir insandır diye."(6. Veli, 5); "...Gelecekteki yaşantılarında bir lisan bir insandır diyerek..."(15. Veli, 5)

Ailesiyle iyi iletişim kurabilmesi alt temasının frekans dağılımı 3'tür buna ait bazı görüşler şunlardır: "İleride iletişimimizin daha iyi olabilmesi için."(2. Veli, 6); "Çocuğumun aile içinde...Türkçe konuşup anlaması benim için çok değerli.(9. Veli,6)

2. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 2'de İngiltere'de yaşayan iki dilli Türk öğrencilerin Türkçe öğrenmelerinde aile desteğine ilişkin veli görüşleri ve frekans dağılımlarına yer verilmiştir.

Tablo 2: Türkçe öğrenmelerini desteklemede aile desteğine ilişkin veli görüşleri

Sıra	Türkçe öğrenmelerini desteklemede aile desteğine ilişkin veli görüşleri (n=15)	F
1	Türkçe konuşuyoruz/konuşturuyoruz	11
2	Türkçe okuluna götürüyoruz	10
3	Kitap okuyoruz/Kitap alıyoruz	7
4	Türkçe TV-film izliyoruz	6
5	Türkiye'ye götürüyoruz	3
6	Müzik/oyun	3
7	Fazla zaman ayıramıyorum	1

Tablo 2'de görüldüğü gibi, İngiltere'de yaşayan iki dilli Türk öğrencilerin Türkçe öğrenmelerinde aile desteğine ilişkin veli görüşleri arasında en yüksek frekansı olan Türkçe konuşuyoruz/konuşturuyoruz alt teması 11 frekans değeriyle ilk sırada bulunmaktadır. Bazı görüşler:

"Elimizden geldiğince çocuklarımızla Türkçe konuşuyoruz."(2. Veli, 1); "Evde Türkçe konuşuyoruz, bazen telefonla konuşturuyoruz, akraba ve arkadaşlarının yanına götürüyoruz."(3. Veli, 1); "Kendimiz, ebeveyn olarak evde konuştuğumuz anadil Türkçedir" (7. Veli,1); "Onunla sürekli Türkçe konuşuyorum,...Türkiye'deki ailemizle telefonda konuşmasını elimden geldiği sıklıkla yapmalarını sağlıyorum."(9. Veli, 1); "Türkçe konuşuyoruz, Türk aile ortamlarında bulunmalarını sağlamaya çalışıyorum."(10. Veli,1); "Evde Türkçe konuşarak, onunla Türkçe konuşurken düzgün bir dil kullanarak."(12. Veli); "Onlara anadilinin önemini anlatmaya çalışıyorum..."(15. Veli, 1)

Türkçe okuluna götürüyoruz alt teması 10 frekans değeri ile ikinci sıradadır. Bu temaya ait bazı görüşler şöyledir:

"Öğretmenimiz ders veriyor bizler de derslere katılıyoruz."(2. Veli, 2); "Hafta sonu iki saatlik Türk okuluna katılım yapıyoruz."(6. Veli, 2); "...okul faaliyetlerine destek vererek, ayrıca diğer ailelerin katılımına destek olmaya çalışarak"(12. Veli, 2); "...en önemlisi son iki senedir Türkçe öğretmenimiz geldi, çok büyük faydası oluyor çocuğumun her türlü gelişimine."(13. Veli,2); "Ve de okulun derslere zamanında gelip gitmeleri için ben de büyük bir titizlikle dikkat etmeye çalışıyorum."(15. Veli, 2)

Kitap okuyoruz/kitap alıyoruz alt temasının frekans değeri 7'dir. Buna ilişkin bazı görüşler şöyledir: "Türkçe kitaplarını okutturmaya çalışıyorum. Fıkra, dini vs."(7. Veli, 3); "Zaman buldukça onunla kitap okuyarak"(12. Veli, 3); "...yaşına uygun kitaplarını almak."(11. Veli,3); "Kitaplar okuyup hikayeler uyduruyoruz."(6. Veli, 3); "Evimizde Türkçe kitaplarımız çok, onları okuyoruz...."(2. Veli, 3)

Türkçe TV-film izliyoruz alt temasının frekans değeri 6'dır. "Pazar günü ailece tv, film izliyoruz(çocuklara hitap eden filmler)."(2. Veli, 4); "Türkçe TV izliyoruz."(3. Veli, 4); "Haberleri benimle izlemelerini sağlıyorum."(5. Veli, 4); "Genelde Türkçe televizyonun seyrediyoruz."(7. Veli, 4); "...Türk TV kanallarını izlettiriyoruz."(13. Veli, 4)

Türkiye'ye götürüyoruz alt temasının frekans değeri 3'tür. Bu alt temaya ait görüşler şöyledir: "Her yıl düzenli Türkiye'ye götürerek."(12. Veli, 5); "Sıklıkla Türkiye'ye gitmeye çalışıyoruz."(10. Veli,5)

Müzik/Oyun alt temasının frekans değeri 3'tür. Ve sondan ikinci sıradadır. Buna ilişkin 4. Veli "Şarkılar öğretiyoruz.", 13. Veli "...müzikler dinletiyoruz. 2. Veli " Onlarla oyunlar oynuyoruz." Demişlerdir.

3. Alt Probleme İlişkin Bulgular

İngiltere’de yaşayan iki dilli Türk öğrencilerin günlük yaşamda Türkçeyi kullanma durumlarına ilişkin veli görüşleri ve görüşlere ilişkin frekans dağılımları aşağıdaki tablo 3’te gösterilmektedir.

Tablo 3: Öğrencilerin günlük yaşamda Türkçeyi kullanma durumlarına ilişkin veli görüşleri

sıra	Öğrencilerin günlük yaşamda Türkçeyi kullanma durumlarına ilişkin veli görüşleri n(15)	f
1	Türkçe kullanıyor	11
2	Kullanmıyor	2
3	Sadece basit kelimeleri kullanıyor	1
4	Kullandırtmaya çalışıyorum	1

Tablo 3 incelendiğinde, İngiltere’de yaşayan iki dilli Türk öğrencilerin günlük yaşamda Türkçeyi kullanma durumlarına ilişkin veli görüşleri içerisinde Türkçe kullanıyor alt temasın en yüksek frekans dağılımıyla ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Bu alt temaya ilişkin bazı görüşler şöyledir:

“Kullanıyorlar, çünkü evimizde Türkçe konuşuyoruz.”(2. Veli, 1); “Evde benimle kullanıyor, kuzenleriyle oyun oynarken evet. Bunun dışında hayır.”(6. Veli,1) “Evde kullanıyor, çocuklarımız kendi aralarında konuşurken kullanıyor, Türkiye’deki akrabalarımızla iletişimde kullanıyorlar.”(7. Veli, 1); “Evin içinde hep Türkçe konuşuyoruz ve Türk ailelerle bir araya geldiğimizde arkadaşlar arasında Türkçe konuşmasını sağlıyoruz.”(11. Veli, 1); “Evet kullanıyorlar, evde konuşuyorlar ve istedikleri zaman Türkçe TV seyrediyorlar.” (15. Veli, 1)

İkinci sırada yer alan 2 frekans puanıyla kullanmıyor alt temasına ilişkin iki veli, “Hayır kullanmıyor.”(4. Veli,2); “Hayır”(14. Veli,2) demişlerdir.

Sadece basit kelimeleri kullanıyor, kullandırtmaya çalışıyorum alt temaları en az frekans dağılımına sahiptir. Bunlara ilişkin görüşler şöyledir: “Sadece belli kelimeleri ve ben evde isem.”(8. Veli, 3); “Pek sayılmaz ancak kullandırtmaya çalışıyorum.”(5. Veli, 4)

4. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 4’te İngiltere’de yaşayan iki dilli Türk öğrencilerin günlük yaşamda Türkçeyi kullanmama durumlarına ilişkin veli görüşleri ve frekans dağılımlarına yer verilmiştir.

Tablo 4: Öğrencilerin günlük yaşamda Türkçeyi kullanmama durumlarına ilişkin veli görüşleri

Sıra	Öğrencilerin günlük yaşamda Türkçeyi kullanmama durumlarına ilişkin veli görüşleri (n=15)	f
1	Kullanıyor	6
2	İngilizce konuşma ve çevre	6
3	Annenin İngiliz olması	2
4	Türkçe kelime eksiği	2
5	Gerek olmadığını düşünüyorlar	1
6	Evde Türkçe TV olmaması	1

Tablo 4 incelendiğinde, İngiltere’de yaşayan iki dilli Türk öğrencilerin günlük yaşamda Türkçeyi kullanmama durumlarına ilişkin; kullanıyor ve İngilizcenin hakim dil olması alt temaları 6 frekans değeriyle eşit frekans dağılımına sahiptir. Bu alt temalara ilişkin bazı görüşler şöyledir:

“Evde İngilizce konuşma dili.” (4. Veli, 2); “Çevremizde çok fazla Türk aile ve oğlumun yaşıtı çocuk bulunmaması, kendi okul ödev ve aktiviteleriyle meşgul.”(6. Veli, 3); “Okulda mecburen İngilizce konuşuyorlar arkadaşlarıyla iletişimde de, alışverişte bazen çalışanlarla İngilizce konuşuyorlar, burdaki Türk arkadaşlarıyla da bazen kendilerini daha iyi ifade edebildikleri için İngilizce konuşabiliyorlar. Okul ödevlerinin İngilizce olması sebebiyle yardım istediklerinde de İngilizce soru yöneltiyorlar.”(7. Veli, 2) Annenin İngiliz olması ve Türkçe kelime eksiği alt temaları eşit frekans değerine (2) sahiptir:

“Eşim İngiliz olduğu için evde Türkçe konuşacak kişi yok. Ben olduğum zaman yardımcı oluyorum.” (8. Veli, 4); “Annenin İngiliz olması.”(5. Veli, 4) Bazı kelimeleri bilmedikleri için bazen Türkçe

konuşmuyorlar. Daha çok da yanlış bir şey söylemekten korkuyorlar.” (10. Veli, 5) “Çocukları Türkçe kullanıyor ama zor gelebiliyor bazen, çünkü anlamadıkları kelimeler olabiliyor, anlamayınca ikinci dile geçiyorlar.”(2. Veli, 5)

5. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 5’te İngiltere’de yaşayan iki dilli Türk öğrencilerin Türkçesi üzerinde, Türkçe derslerinin etkisine ilişkin veli görüşleri ve frekans dağılımlarına yer verilmiştir.

Tablo 5: Öğrencilerin Türkçesi üzerinde, Türkçe derslerinin etkisine ilişkin veli görüşleri

Sıra	öğrencilerin Türkçesi üzerinde, Türkçe derslerinin etkisine ilişkin veli görüşleri (n=15)	f
1	Türkçesi gelişti	8
2	Okula yeni başladı	3
3	Öğrenmek için çabılıyor	2
4	İyi olabilir	1
5	Umut ediyoruz daha iyi olacak	1

Tablo 5 incelendiğinde İngiltere’de yaşayan iki dilli Türk öğrencilerin Türkçesi üzerinde, Türkçe derslerinin etkisine ilişkin veli görüşlerinden Türkçesi gelişti en yüksek frekans değeriyle(8) ilk sıradadır. Bu konudaki görüşlerden bazıları aşağıda verilmiştir:

“Yanlış bildikleri kelimeleri daha doğru öğrenip kullanmaya, daha düzgün cümle kurmalarına yardımcı olmasında, Türkçe olarak daha düzgün yazı yazmalarına, Türkçe olarak düşünüp hayal etmelerine yardımcı olmasında etkisi var.” (7. Veli,1); “..Türkçe dersi almadan önce diksiyonu baya bozuktu. Bazı kelimeleri tam telaffuz edemiyordu. Türkçe kitap okumayı hiç bilmiyordu. Şimdi ise konuşması ve okumasında baya ilerleme var...Türkçe dersi almadan önce aile içinde sıkça İngilizce konuşmaya daha eğilimliydi, Türkçe konuşmak zor geliyordu, şimdi ise zorlanmadan konuşabiliyor.”(9. Veli,1); “Çok büyük bir gelişme gösterdi, Türkçe konuşurken kendine güveni geldiğini görüyorum.”(10. Veli,1); “Tamamen %100 pozitif etkisi var. Yapılan dersler, aktiviteler, çocuğumuz daha düzgün ve doğru kullanmaya başladı, özellikle okuması ve yazması.”(13. Veli, 1); “Şuanda gördüğüm kadarıyla konuşmalarının daha düzgün olduğunu ve Türkiye’deki çocukların yaptığı etkinliklerin benzerleri burada da yapılıyor.”(15. Veli, 1)

Öğrenmek için çabılıyor alt temasına ilişkin veli görüşleri şunlardır: “Çok istiyor ve Türkçeyi öğrenmek için çaba gösteriyor” (8. Veli, 3)“...Konuşmayı deniyorlar.” (4. Veli, 3)

İyi olabilir, umut ediyoruz daha iyi olacak alt temaları en az (1) frekans dağılımına sahiptir. Bunlara ilişkin veli görüşleri sırasıyla şöyledir: “İyi olabilir.”(1. Veli, 4); “İyi ve umut ediyoruz daha da iyi olacak.”(5. Veli, 5)

6. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 6’da İngiltere’de yaşayan iki dilli Türk öğrencilerin Türkçe öğrenirken Karşılaştıkları sorunlara ve bu sorunların çözümüne ilişkin veli görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 6: İngiltere’de yaşayan iki dilli Türk öğrencilerin Türkçe öğrenirken Karşılaştıkları sorunlara ve bu sorunların çözümüne ilişkin veli görüşleri

Öğrencilerin Türkçe öğrenirken karşılaştıkları sorunlara ve bu sorunların çözümüne ilişkin veli görüşleri n(15)	f
---	---

Sıra	Sorunlara İlişkin Veli Görüşleri	
1	İngilizce Konuşma ve çevre	5
2	Kelime eksiği	3
3	Anlamada zorlanıyor	2
4	Çok sorunla karşılaşmıyoruz	2
5	Yazmada sorun var	2
6	Gramer sorunu	2
7	Türkçe bilmiyor	1
Sıra	Sorunların Çözümüne İlişkin Veli Görüşleri	
1	Türkçe dersleri	6
2	Türkçe Konuşma ve çevre	5
3	Kitap okumak/okutturmak	2
4	Türkçe oyunlar/ şarkılar	1
5	Gramer	1
6	Kendilğinden çözülecek	1

Tablo 6 incelendiğinde, İngiltere’de yaşayan iki dilli Türk öğrencilerin Türkçe öğrenirken karşılaştıkları sorunlara ve bu sorunların çözümüne ilişkin veli görüşlerinden İngilizce konuşma ve çevre alt teması en yüksek frekans (5) değerine sahiptir. Bu temaya ilişkin bazı görüşler şunlardır:

“İngilizce ve Türkçe karşılaştırma”(1. Veli, 1); “Daha çocuk oldukları için gerek olmadığını düşünüyorlar ve anneleri de İngiliz olduğu için..”(5. Veli, 1); “Ana sorun: Öğrendikleri Türkçeyi düzgün bir şekilde kullanmalarına yardımcı olacak bir ortamın olmaması.”(7. Veli, 1); “Çevrede çok fazla Türk aile bulunmayışı , Türk gelenek ve göreneklerine göre oyunlar oynanmayışı ve yeteri kadar Türkçeyle haşır neşir olmayışı-öğrendiklerinin tekrarının yukarıda saydığım nedenlerden dolayı çok mümkün olmayışı sorun olarak adlandırılabilir.”(6. Veli, 1); “Benim algıladığım konuşurken İngilizce düşünüp konuştuğu için yarım Türkçe ya da tam doğru olmayan Türkçe ortaya çıkıyor..”(13. Veli, 1)

Kelime eksiği alt temasının frekans değeri 3’tür. Buna ilişkin bazı görüşler şöyledir: “Konuşurken bazı sözcükleri kelimeleri eksik söylüyorlar. Kendilerini ifade edemedikleri için biraz sıkılıyorlar.”(15. Veli, 2); “Bazı özel durumlar için kullanılan kelimeleri bilmiyor ve anlamıyor.” (12. Veli, 2)

Anlamada zorlanıyor, Türkçe yazamıyor ve çok sorunla karşılaşmıyoruz alt temalarının frekans değerleri 2’dir. Bunlara ilişkin bazı görüşler şunlardır: “Anlamakta zorlandıkları için çabuk sıkılıyorlar, dikkatleri çabuk dağılıyor.”(4. Veli, 3); “Anlamadığı zaman sıkıldığını fark ediyorum, Türkçe öğrenirken.” (9. Veli, 3); “Türkçe yazamıyor.”(3. Veli, 5); “Çok sorunla karşılaşmıyoruz Türkçe öğrenirken.” (2. Veli, 4)

Gramer sorunu alt temasının da frekans değeri 2’dir. “Gramer ilk sorunumuz, bazen kendi bir cümle kurup bana sözlü söylüyor ama kurduğu cümle grameri olmadığı için anlaşılıyor.”(8. Veli, 6); “Dilbilgisi bilmiyorlar.”(15. Veli, 6)

Türkçe bilmiyor alt teması en az frekansa (1) sahiptir. Buna ilişkin veli görüşü: “Türkçe bilmiyor.” (14. Veli, 7)

Tablo 6’da Sorunların çözümüne yönelik veli görüşleri incelendiğinde Türkçe dersleri alt teması en yüksek frekans (6) değerine sahiptir. Bununla ilgili bazı görüşler aşağıdadır: “Derslerin devamını çok istiyoruz.”(2 Veli, 1); “Türkçe dersi aldırarak çözüm.”(3. Veli, 1); “Belki ders saatlerini haftada biraz daha çoğaltabiliriz.”(5. Veli, 1); “Okulda çocukların kendi aralarında Türkçe konuşması konusunda ısrarcı davranılabilir.”(10. Veli, 1)

Türkçe konuşma ve çevre alt temasının frekans değeri 5’tir. Bu temaya ilişkin belirtilen bazı görüşler şöyledir: “Türk Cemiyetimizin insanların ve çocukların biraraya getirilmesi ve zaman geçirilmesi, okulda öğrendiklerinin tekrarının yapılması.”(6. Veli, 2); “...Anne olarak biraz daha fazla Türkçe konuşmam sorunu çözebilir.”(6. Veli, 2); “Türk okulunda öğrendiği kelimelerle ilgili daha fazla pratik yaparak belli

sorunların aşılabileceğine inanıyorum.”(10. Veli, 2); “Evde mümkün oldukça hatta hep Türkçe konuşulmalı.” (11. Veli, 2)

Kitap okumak/Okutturmak alt temasının frekans değeri 2’dir. Buna ilişkin görüşler şöyledir: “..Biz aileler evde kitap okuma alışkanlığını yerine getirmeli...”(11. Veli, 3); “Kitap okumak ve okutmak diyorum.”(15. Veli, 3)

Türkçe oyunlar/şarkılar, Gramer ve kendiliğinden çözülecek alt temaları en düşük (1) frekansa sahiptir. Bunlara ait görüşler sırayla şöyledir: “Oyunlarla, şarkılarla aşmaya çalışıyoruz.”(4. Veli, 4) “Cümle kurarken öznenin, yüklemnin, nesnenin daha bilinçli bir şekilde önemi vurgulanmalı diye düşünüyorum.”(15. Veli, 5)

7. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 7’de İngiltere’de yaşayan iki dilli Türk öğrencilerin Türkçe öğrenme amaçlarına ilişkin öğrenci görüşleri ve frekans dağılımlarına yer verilmiştir.

Tablo 7: İngiltere’de yaşayan iki dilli Türk öğrencilerin Türkçe öğrenme amaçlarına ilişkin öğrenci görüşleri

Sıra	Türkçe öğrenme amaçlarına ilişkin öğrenci görüşleri n(9)	f
1	Türkçeyi bilme ve iyi kullanma	9
2	Türkiye’ye gittiğinde iletişim kurma	5
3	Ailesiyle iyi iletişim kurabilme	5
4	Türk asıllı olma	1
5	İki dilli olma	1

Tablo 7 incelendiğinde İngiltere’de yaşayan iki dilli Türk öğrencilerin Türkçe öğrenme amaçlarına ilişkin öğrenci görüşlerinden Türkçeyi iyi bilmesi ve kullanması alt teması 9 frekans değeriyle en yüksek dağılıma sahiptir. Buna ilişkin bazı öğrenci görüşleri şöyledir:

“Kuzenim Türkçe okuyor, ben okuyamıyorum, öğrenince iyi okuyabilirim.”(1. Öğrenci, 1); “Türkçe kitapların bazıları heyecanlı ama anlamayınca heyecanlı değil.”(2. Öğrenci, 1); “Çok konuşmak için, daha iyi konuşmak için.”(5. Öğrenci, 1); “Daha iyi yazmak ve okumak istiyorum.”(9. Öğrenci, 1)

Türkiye’ye gittiğinde iletişim kurma alt temasının frekans değeri 5’tir. Buna ilişkin bazı öğrenci görüşleri şöyledir:

“Türkiye’ye gittiğimde insanlar bir şey diyor ben anlamıyorum.”(1. Öğrenci 2); “Türkiye de bazı kelimeleri anlamıyorum bu yüzden isterim çünkü bir sürü arkadaşım var Türkiye’de.”(2. Öğrenci, 2); “Türkiye’dekilerle iyi konuşmak için.”(8. Öğrenci, 2)

Ailesiyle daha iyi iletişim kurabilme alt temasının frekans değeri 5’tir. Buna ilişkin bazı öğrenci görüşleri şöyledir:

“Ben konuşunca benim Türkçemi iyi anlamıyorlar, beni anlamaları için. Ben İngilizce konuşuyorum onlar Türkçe.” (2. Öğrenci, 3); “Ailemle konuşurken bazen biraz zorlanıyorum.”(3. Öğrenci, 3); “...ailemle konuşurken onları anlamam gerekiyor.”(6. Öğrenci, 3); “Annemle daha çok konuşmak istiyorum.”(8. Öğrenci,3)

Türk asıllı olma ve iki dilli olma alt temaları en düşük frekans değerine (1) sahiptir. Bunlara ilişkin görüşler sırayla şöyledir: “Türk olduğum için.”(9. Öğrenci, 4); “Değişik dil konuşmayı seviyorum.” (2. Öğrenci, 5)

8. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 8’de İngiltere’de yaşayan iki dilli Türk öğrencilerin Türkçe öğrenmelerinde aile desteğine ilişkin öğrenci görüşleri ve frekans dağılımlarına yer verilmiştir.

Tablo 8: İngiltere’de yaşayan iki dilli Türk öğrencilerin Türkçe öğrenmelerinde aile desteğine ilişkin öğrenci görüşleri

Sıra	Öğrencilerin Türkçe öğrenmelerinde aile desteğine ilişkin öğrenci görüşleri n(9)	f
1	Türkçe okuluna getiriyor	9
2	Türkçe TV-film-müzik	6
3	Kitap okuyoruz/Kitap alıyorlar	5
4	Türkçe konuşuyoruz	5

Tablo 8 incelendiğinde İngiltere’de yaşayan iki dilli Türk öğrencilerin Türkçe öğrenmelerinde aile desteğine ilişkin öğrenci görüşlerinden Türkçe okuluna getiriyor alt teması 9 ile en yüksek frekans değerine sahiptir. Bu alt temaya ilişkin bazı görüşler şunlardır: “Annem Türkçe okula getiriyor.”(4. Öğrenci, 1); “Beni Türkçe okula götürüyorlar.”(9. Öğrenci, 1); “Türkçe okuluna getiriyor.”(6. Öğrenci, 1)

Türkçe TV-film-müzik alt temasının frekans değeri 6’dır. Buna ilişkin bazı görüşler şöyledir:

“...bazen annemle film izliyoruz, mesela kırıncı çiçekler.”(1. Öğrenci, 2); “Evde Türkçe tv açıyorlar.”(3. Öğrenci, 2); “Türkçe kanallar koyuyor, açıyor.”(4. Öğrenci, 2); “...annemiz birazcık 10-15 dakika Türkçe müzik dinleyelim diyor bize.”(7. Öğrenci, 2); “Bazen Türkçe tv izliyoruz” (9. Öğrenci, 2)

Kitap okuyoruz/Kitap alıyorlar alt temasının frekans değeri 7’dir. Buna ilişkin bazı görüşler şöyledir:

“Birlikte kitap okuyoruz, zor olanları anlatıyor, kitapta ne olmuş soruyor, anlayım diye.”(2. Öğrenci, 3); “ ..öğretmenim kitap veriyor annemle okuyoruz.”(4. Öğrenci, 3); “Annem Türkçe kitap bakıyor...kitap okuyoruz birlikte.”(5. Öğrenci, 3); “Annem bazen akşamları biz unutuyoruz ama annem “çıkırcık kız” ı okutturuyor. Babamız Türkiye’den bir sürü kitap getirdi.”(7. Öğrenci, 3)

Türkçe konuşuyoruz alt temasının frekans değeri 5’tir. Buna ilişkin öğrenci görüşleri şöyledir:

“En çok Türkçe konuşuyorlar yanımda.”(2. Öğrenci, 4); “Ablam ben İngilizce konuşunca Türkçe konuş diyor, sinirleniyorum, benle hep Türkçe konuşmaya çalışıyorlar. Annemle babamla bir tek Türkçe konuşuyorum ama küçük kardeşimle İngilizce.”(6. Öğrenci)

9. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 9’da İngiltere’de yaşayan iki dilli Türk öğrencilerin günlük yaşamda Türkçeyi kullanma durumlarına ilişkin öğrenci görüşleri ve frekans dağılımları yer almaktadır.

Tablo 9: İngiltere’de yaşayan iki dilli Türk öğrencilerin günlük yaşamda Türkçeyi kullanma durumlarına ilişkin öğrenci görüşleri

Sıra	Öğrencilerin günlük yaşamda Türkçeyi kullanma durumlarına ilişkin öğrenci görüşleri n(9)	f
1	Evde konuşuyoruz	8
2	Tv-film-müzik	6
3	Telefonda kullanıyorum	5
4	Çevrede konuşuyorum	4
5	Kitap okuyorum	4
6	Büyüklerle konuşuyorum	4
7	Türkiye’ye gidince	4

Tablo 9 incelendiğinde İngiltere’de yaşayan iki dilli Türk öğrencilerin günlük yaşamda Türkçeyi kullanma durumlarına ilişkin öğrenci görüşlerinden Evde konuşuyoruz alt teması en yüksek frekans değeriyle (9) ilk sıradadır. Buna ilişkin bazı öğrenci görüşleri şunlardır:

“Evde Türkçe konuşuyorum.”(2. Öğrenci, 1); “Evde konuşuyorum.”(8. Öğrenci, 1); “Evde konuşuyorum.”(9. Öğrenci, 1)

Tv- film Müzik alt teması 6 frekans değerine sahiptir. Buna ilişkin öğrenci görüşleri şöyledir: “Eskiden İngilizce TV izlerdik ama artık hep Türkçe izliyoruz. Filmleri, çizgi filmler izliyoruz. Dizi filmler İngiliz

kanalında çıkmıyor, Türk dizileri eğlenceli. Ablam Türkçe şarkı açınca dinliyorum, çok şarkı sevmem.”(2. Öğrenci, 2); “Türkçe biraz haber, Türkçe çok film izliyorum.”(8. Öğrenci,2); “Bazen müzik dinliyorum.”(7. Öğrenci, 2)

Telefonda kullanıyorum alt temasının frekans değeri 5’dir. Buna ilişkin öğrenci görüşlerinden bazıları şöyledir:

“Annemle telefonla Türkçe konuşuyorum, bazı insanlar dinlesin istemiyorum.” (2. Öğrenci, 3); “Whats’up tan babamla ve öğretmenimle yazıyorum. Türkiye’deki akrabalarla konuşuyorum.”(4. Öğrenci, 3); “Anneme Türkçe mesaj yazıyorum.”(8. Öğrenci, 3); “Telefonla konuşuyorum ama biraz utanıyorum.” (3. Öğrenci, 3)

Çevrede konuşuyorum alt temasının frekans değeri 4’tür, bazı görüşler:

“Benim okulumda bir çocuk Türkçe konuşuyor ben de onunla Türkçe konuşuyorum. Türkçe okulunda.. camide...”(4. Öğrenci,4); “Arkadaşlarla bir araya gelince Türkçe konuşuyoruz ama en çok İngilizce..”(6. Öğrenci, 4)

Kitap okuyorum alt temasının frekans değeri 4’tür. Buna ilişkin bazı görüşler şöyledir: “Annemle bazen kitap okuyoruz.”(1. Öğrenci, 5); “Öğretmenim verirse kitap okuyorum.”(4. Öğrenci, 5); “Kitap okuyorum.”(9. Öğrenci)

Büyüklerle Konuşuyorum alt temasının frekans değeri 4’tür. Buna ilişkin bazı görüşler şunlardır: “Babam ve annemle Türkçe konuşuyorum...Büyüklerle Türkçe konuşuyorum.”(1. Öğrenci, 6) “Eve gelen büyük misafirlerle Türkçe konuşuyorum.”(7. Öğrenci, 6); “Annemle babamla bir tek Türkçe konuşuyorum ama küçük kardeşimle İngilizce...Evde ve dışarda anne ve babayla Türkçe. Dışarda kullanmıyorum. Ablamla İngilizce.”(6. Öğrenci, 6)

Türkiye’ye gidince alt temasının frekans değeri 4’dir. Buna ilişkin bazı görüşler şöyledir: “Türkiye de kullanıyorum.”(5. Öğrenci, 7); “Türkiye’deki akrabalarla konuşuyorum, onlar Türkçe anlıyor.”(2. Öğrenci, 7)

10. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 10’da İngiltere’de yaşayan iki dilli Türk öğrencilerin günlük yaşamda Türkçeyi kullanmama durumlarına ilişkin öğrenci görüşleri ve frekans dağılımları verilmiştir.

Tablo 10: İngiltere’de yaşayan iki dilli Türk öğrencilerin günlük yaşamda Türkçeyi kullanmama durumlarına ilişkin öğrenci görüşleri

Sıra	Öğrencilerin günlük yaşamda Türkçeyi kullanmama durumlarına ilişkin öğrenci görüşleri n(9)	f
1	İngilizce konuşma ve çevre	8
2	Türkçe bazı kelimeleri bilmiyorum	4

Tablo 10 incelendiğinde İngilizce konuşma ve çevre alt temasının 8 frekans değeriyle en yüksek dağılıma sahip olduğu görülmektedir. Bununla ilişkili öğrenci görüşlerinden bazıları aşağıdadır:

“İngiliz TV daha çok seviyorum çünkü daha çok güzel masal var... Konuşurken ilk aklıma İngilizce kelime geliyor. (1. Öğrenci, 1); “Dışarda İngilizce çünkü herkes İngilizce konuşuyor.” (2. Öğrenci, 1) “Okulda Türk arkadaşım yok.” (3. Öğrenci, 1); “Arkadaşlarla bir araya gelince Türkçe konuşuyoruz ama en çok İngilizce çünkü İngilizce daha kolayıma geliyor.”(6. Öğrenci, 1); “Bazen İngilizce konuşuyum bazen Türkçe ama diyelim ki sen bana bir soru sordun ben kafamda İngilizce yapıyorum ondan sonra sana Türkçe söylüyorum...” (7. Öğrenci, 1); (8. Öğrenci, 1) “...en çok İngilizce izliyorum çünkü daha iyi anlıyorum.” (9. Öğrenci, 1)

Türkçe bazı kelimeleri bilmiyorum alt temasının frekans değeri 4’tür. Buna ilişkin bazı görüşler şöyledir:

"Çok bilmiyorum o yüzden" (3. Öğrenci, 2); "İnternete Türkçe yazarsam beni doğru anlamaz bu nedenle İngilizce yazıyorum." (2. Öğrenci, 2); "(6. Öğrenci, 2) " Bir yetişkinle konuşurken onlar bir şey deyince anlamıyorum, bazı kelimeleri bilmiyorum. Efendim diyorum..."(7. Öğrenci, 2)

11. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 11'de İngiltere'de yaşayan iki dilli Türk öğrencilerin Türkçesi üzerinde, Türkçe derslerinin etkisine ilişkin öğrenci görüşleri ve frekans dağılımları verilmiştir.

Tablo 11: İngiltere'de yaşayan iki dilli Türk öğrencilerin Türkçesi üzerinde, Türkçe derslerinin etkisine ilişkin öğrenci görüşleri

Sıra	Öğrencilerin Türkçesi üzerinde, Türkçe derslerinin etkisine ilişkin öğrenci görüşleri n(9)	f
1	Daha iyi okuyorum	6
2	Daha iyi yazıyorum	4
3	Daha iyi/güzel konuşuyorum	2
4	Yeni başladım	2
5	Bilmiyorum/aynı	1

Tablo 11 incelendiğinde daha iyi okuyorum alt teması 6 frekans değeriyle en yüksek dağılıma sahiptir. Buna ilişkin bazı öğrenci görüşleri şunlardır: "Türkçem gelişti, çünkü bazen annemle oturunca whatsapp'tan arkadaşına yazınca okuyabiliyorum. Böyle daha çok okumayı öğrendim." (1. Öğrenci, 1); "Okumamda değişim oldu." (7. Öğrenci, 1); Daha iyi Türkçe...okumayı öğrendim." (9. Öğrenci, 1); "Azıcık okuyordum last year da, şimdi çok okuyorum." (5. Öğrenci, 1)

Daha iyi yazıyorum alt temasının frekans değeri 4'tür. Buna ilişkin bazı görüşler şunlardır: "..yazım iyi oldu.." (4. Öğrenci, 2); "..böyle daha iyi yazıyorum Türkçe, "ı lara nokta koyuyordum ya artık koymuyorum." (2. Öğrenci, 2); "Şimdi Türkçe bi de İngilizce yazıyorum bir de okuyorum." (5. Öğrenci, 2)

Daha iyi güzel konuşuyorum alt temasının frekans değeri 2'dir. Buna ilişkin öğrenci görüşleri şöyledir: "Güzel söylüyorum Türkçe.." (4. Öğrenci, 3); "... daha iyi konuşuyorum." (2. Öğrenci, 3)

Yeni başladım alt temasının frekans değeri 2'dir. "Yeni başladım Türkçe derslerine, iyi hissediyorum, biraz öğreniyorum." (3. Öğrenci, 4); "Yeni başladım." (8. Öğrenci)

Bilmiyorum aynı alt temasının frekans değeri 1'dir. Buna ilişkin öğrenci görüşü şöyledir: "Bilmiyorum aynı." (6. Öğrenci)

12. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 12'de İngiltere'de yaşayan iki dilli Türk öğrencilerin Türkçe öğrenirken karşılaştıkları sorunlara ve bu sorunların çözümüne ilişkin öğrenci görüşleri ve frekans dağılımlarına yer verilmiştir.

Tablo 12: İngiltere'de Yaşayan İki Dilli Türk Öğrencilerin Türkçe Öğrenirken Karşılaştıkları Sorunlara ve Bu Sorunların Çözümüne İlişkin Öğrenci Görüşleri

Sıra	Öğrencilerin Türkçe öğrenirken karşılaştıkları sorunlara ve bu sorunların çözümüne ilişkin öğrenci görüşleri n(9)	f
	Sorunlara İlişkin Görüşler	
1	Yazarken zorlanıyorum	9
2	Okurken zorlanıyorum	7
3	Bazı kelimeleri bilmiyorum	3
	Sorunların Çözümüne İlişkin Görüşler	
1	Kitap okumak	8
2	TV kanalları	4
3	Türkçe dersleri	4
4	Türkçe öğreten web sitesi	1
5	Arkadaş/öğretmen yardım istemek	1

Tablo 12’de sorunlara ilişkin öğrenci görüşleri incelendiğinde yazarken zorlanıyorum alt temasının frekans değeri 9’dur. Buna ilişkin bazı görüşler şöyledir: Bazen yazarken zorlanıyorum. Konuşmak o kadar zor değil.(8. Öğrenci, 1); Okurken azcık, yazarken biraz sorun yaşıyorum, konuşmak daha kolay.(4. Öğrenci,1); “..yazmayı bilmiyorum, konuşurken çok zorlanmıyorum.(3. Öğrenci, 1); “Yazarken çok zor gelmiyor ama ‘u’ yu yazmayı unutuyorum.(6. Öğrenci, 1); “Yazmada bazen , “ğ,c” onlarda sorun yaşıyorum.

“Bazen okumada sorun yaşıyorum.”(7. Öğrenci, 2); Bazen ...okuyunca zor geliyor, yapamıyorum, sonra sinirleniyorum.”(1: Öğrenci, 2)

Okurken bazı kelimeleri bilmiyorum alt temasının frekans değeri 3’tür. Buna ilişkin bazı görüşler şunlardır: Bazı kelimeleri bilmiyorum. (7. Öğrenci, 3); Yeni bir kelime duyunca bu ne diyorum.(1. Öğrenci, 3)

Tablo 12’de sorunların çözümüne ilişkin öğrenci görüşleri incelendiğinde kitap okumak alt teması en yüksek (8) frekans değerine sahiptir. “Kitap okumak olabilir, farklı kelimeler olur ve öğrenirim.”(Öğrenci 2, 1); “Kitap okursam gelişir.”(Öğrenci 5)

Tv kanalları ve Türkçe dersleri alt temalarının frekans değeri 4’tür Bunlara ilişkin bazı görüşler sırayla şöyledir: “..daha çok Türkçe izlemek.(3. Öğrenci); “Tv izlersem..gelişir.” (5. Öğrenci); “Türkçe derslerine devam etmek”(8. Öğrenci, 7); “Her hafta Türkçe okula giderim.”(9. Öğrenci,7)

TARTIŞMA VE SONUÇ

İngiltere Portsmouth’ta yaşayan iki dilli Türk öğrencilerin Türkçeyi öğrenme durumlarına ilişkin amaçları ve Türkçeyi kullanma durumlarını ortaya koymak amacıyla yapılan araştırmada veli ve öğrencilerin verdikleri cevaplardan alt temalar oluşturulmuştur.

Birinci alt problem kapsamında Türkçe öğrenme nedenleri temasına ilişkin elde edilen bulgulara bakıldığında, araştırmaya katılan on beş veliden dokuzu çocuğunun Türkiye’ye gittiği zaman orda iyi iletişim kurabilmesi, akraba ve arkadaşlarıyla iletişimini sürdürmesi için, bazıları Türkiye ye dönüş yaparsa çocuğunun düzgün iletişim kurabilmesi için Türkçe öğrenmesini istemektedir. Yine on beş veliden dokuzu çocuğunun Türk kültürünü tanınması, Türk gelenek ve göreneklerinden uzak kalmaması için ve yine Türk oldukları için Türkçe öğrenmesini istediğini belirtmişlerdir. Bican (2014), yurtdışındaki Türklerin kendi öz kültürlerini sevmeleri, toplumsal bağları güçlendirmeleri için iki dilliliği temel alan, bilimsel araştırmalara dayanan anadili öğretiminin ihtiyaç olduğunu vurgulamaktadır.

Birinci alt problem kapsamında, on beş veliden sekizi çocuğunun Türkçeyi iyi bilmesi, konuşması ve kullanması için Türkçe öğrenmesini isterken dört velinin, anadili olduğu için iyi bilmesi gerektiğine vurgu yaptığı görülmektedir. İki dilli olmaya vurgu yapan dört veli bulunmaktadır. Buradan iki dilli olmanın faydaları konusunda velilerin farkındalıklarının yeterli düzeyde olmadığı düşünülebilir. İki dillilik bir avantaj olarak görülmeli ve doğal ortamında bu avantajın iyi değerlendirilmesi için çaba harcanması önemlidir.

İkinci alt problem kapsamında Türkçe öğrenmede veli desteği temasına ilişkin elde edilen bulgulara bakıldığında araştırmaya katılan velilerin çoğunun (11) çocuğunun Türkçesini desteklemek için çocuğuyla evde Türkçe konuştuğu, Türkçe konuşma ortamları oluşturmaya çalıştığı, çocuğunu Türkçe derslerine getirdiği (10) görülmektedir. Yine birçok velinin çocuklarıyla kitap okuduğu (7) ve TV ve film izlediği (6) bu alt probleme ait bulgulardandır.

Üçüncü alt problem kapsamında Türkçeyi kullanma durumlarına ilişkin veli görüşleri temasına ilişkin elde edilen bulgulara bakıldığında, araştırmaya katılan velilerin çoğunun çocuğunun Türkçeyi evde(11) konuştuğunu ya da arkadaş ortamında konuştuğunu belirttikleri görülmektedir.

Dördüncü alt problem kapsamında öğrencilerin Türkçeyi kullanmama durumlarına ilişkin elde edilen bulgulara göre, Türkçeyi kullanmama gerekçesi olarak altı veli çevrede İngilizce konuşulması, okulda, markette ve çevrede Türk ailelerin az olmasını belirtmişlerdir. Portsmouth'ta Türk aileler Londra'ya kıyasla daha azdır. Ancak Türk Okul derneği etkinlikleri aracılığıyla ya da arkadaş, aile dostu olan insanlar bir araya geldiği zaman Türkçe konuşmaktadırlar. Bu temaya ilişkin diğer bir alt tema annenin İngiliz olmasıdır. İki veli anne İngiliz olduğu için evde İngilizcenin konuşma dili olduğunu, kendileri çalıştığı için çocukla çok sık ilgilenemediklerini belirtmişlerdir.

Beşinci alt problem kapsamında öğrencilerin Türkçesi üzerinde Türkçe derslerinin etkisine ilişkin veli görüşleri temasına ilişkin elde edilen bulgulara göre, velilerin çoğu(8) Türkçe derslerinin öğrencilerin Türkçesinin gelişmesini sağladığını belirtmiştir. Bu durum milli Eğitim Bakanlığının Yurtdışına öğretmen gönderme politikasının haklı gerekçesini destekler niteliktedir. Veliler öğrencilerin Türkçeyi daha iyi ve doğru kullanmaya başladıklarını, daha iyi konuşup, okuyup, yazdıklarını belirtmişlerdir. Daha önce hiç Türkçe konuşmayan çocukların Türkçe konuşmaya çabalaması da memnuniyet vericidir. Türkçe ve Türk Kültürü derslerinin başarılı olması öğretmenin olduğu kadar görev bölgesindeki Türk sivil toplum kuruluşlarının ve velilerin ne kadar etkili olduğuyla da doğrudan orantılıdır (Arıcı ve Kırkkılıç, 2017). Araştırma bulgularından da anlaşılacağı üzere, velilerin Türkçe dersine verdikleri önem bu derslerin çocukların Türkçesi üzerinde etkili olmasında önemli olan faktörlerdendir.

Altıncı Alt Problem kapsamında öğrencilerin Türkçe öğrenirken karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri temasına ilişkin bulgulara bakıldığında velilerin beşinin İngilizce ve çevreyi belirttikleri görülmüştür. Türkçe konuşacak ailelerin az olması, okulun İngilizce olması ve çocuğun okul dersleriyle ilgilenmesi, Türkçe oyunlar oynanmaması nedenleriyle Türkçe konuşma pratiği yapacak ortamın olmamasına bağlanmaktadır. Yine bazı veliler kelime eksiği(3), yazma ve okuma sorununa(2) vurgu yapmışlardır. Çözüm önerilerine bakıldığında (6) en çok Türkçe dersleri aracılığıyla bu sorunların çözülebileceğini düşündüğü görülmektedir. Yine 5 veli Türkçe konuşulacak ortam oluşturularak çocuğun pratik yapmasının Türkçe öğrenirken karşılaşılan sorunların çözümünde önemli görmektedir. Bazı(2) veliler kitap okumayı öneri olarak sunmuşlardır.

Yedinci alt problem kapsamında Türkçe öğrenme amaçlarına ilişkin öğrenci görüşleri temasına ilişkin elde edilen bulgulara bakıldığında öğrencilerin çoğunun daha iyi yazmak, okumak, konuşmak ve anlamak için Türkçe öğrenmek istedikleri anlaşılmaktadır. Bununla birlikte bazı (5) öğrencilerin Türkiye'ye gittiğinde iyi iletişim kurmak istedikleri görülmektedir. Bulgulardan bazı (5) öğrencilerin anne ve babalarıyla iletişimlerinde sorun olduğu; yetişkinlerin söylediklerini anlayamadıkları, kendilerini Türkçe yeterince ifade edemedikleri için çocukların İngilizce yetişkinlerin Türkçe konuştuğu da öğrenciler tarafından belirtilmiştir. Yetişkinlerden farklı olarak, çocuklardan sadece bir tanesi Türk olduğum için demiştir. Yine sadece bir öğrencinin "değişik dil konuşmayı seviyorum" ifadesi birden fazla dil konuşmaya ilgisi olduğunu ve iki dillilikle ilgili farkındalığının olduğunu düşündürmektedir.

Sekizinci alt problem kapsamında öğrencilerin Türkçe öğrenmelerinde aile desteğine ilişkin öğrenci görüşleri temasından elde edilen bulgulara bakıldığında öğrencilerin çoğunun(9) anne babalarının kendilerini Türkçe okuluna getirerek Türkçe öğrenmelerine destek verdiklerini belirtmiştir. Öğrencilerin altısı anne babalarıyla TV-Türk filmlerini izledikleri anlaşılmaktadır(6 öğrenci). Bazı (5) öğrencilerin anneleriyle birlikte, Türkiye'den gelen kitapları, bazı öğrencilerin ise öğretmenlerinin verdiği kitabı okudukları anlaşılmaktadır. Bazı çocuklar anne babalarının evde Türkçe konuşulması için çabaladıklarını ifade etmiştir.

Dokuzuncu alt problem kapsamında öğrencilerin günlük yaşamda Türkçeyi kullanma durumlarına ilişkin öğrenci görüşleri temasından elde edilen bulgulara bakıldığında öğrencilerin çoğunluğunun günlük yaşamda Türkçeyi evde, Tv ve film izlerken, telefonda, çevrede arkadaşlarıyla bazılarının kitap okuyarak, Türkiye'ye gittiğinde kullandıklarını ifade ettikleri anlaşılmaktadır.

Onuncu alt problem kapsamında öğrencilerin günlük yaşamda Türkçeyi kullanmama durumlarına ilişkin öğrenci görüşleri temasından elde edilen bulgulara bakıldığında öğrencilerin çoğunun(10) İngilizceyi daha iyi anladıkları, daha kolay buldukları, akıllarına ilk İngilizce kelimelerin geldiği anlaşılmaktadır.

Bazı öğrenciler de Türkçeyi ve Türkçe bazı kelimeleri anlamadıklarını, yetişkinlerle konuşurken anlayamadıklarını belirtmişlerdir. Bu sonuçlar Belet'in (2009) çalışmasını destekler niteliktedir. Belet (2009) araştırmasında, öğrencilerin Türkçeyi kullanmama durumlarını Türkçeyi ağırlıklı olarak aile çevresinde sınırlı biçimde kullanmaları, öğrencilerin Türkçeyi az bilmeleri, öğrencilerin Norveççe'ye ağırlık vermeleri gibi nedenlere dayandırmaktadır. Şaşmaz ve Arslan (2016) çalışmalarında, yurt dışında yaşayan Türk çocuklarının genelinde olduğu gibi Balkanlardaki Türk çocuklarının da Türkçeyi kullanabilecekleri ortamlarının çok yetersiz olduğunu belirtmiştir. Çocuklar bu süreçte aile ve eğer varsa Türk arkadaşlarıyla Türkçe konuşmaktan ileri gitmeyen kısır bir döngü ile karşı karşıyadırlar. Sorunun çözümü adına yapılan şey Türkçe kitap okutmaktan ileri gidememektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin tamamı konuşmanın daha kolay olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum evde ve birçok ortamda yetişkinlerle Türkçe konuşulmasının bir sonucudur. Konuşma alanını günlük yaşamda diğer dil alanlarına göre daha çok kullanmaktadırlar. Öğrencilerin çoğu büyüklerle Türkçe konuşurken kendi Türk akrabalarıyla İngilizce konuşma eğilimindedir. Bu durum uzun vadede Türkçe'nin kullanımının giderek azalacağını düşündürmektedir. Okur (2013), İngiltere'deki öğrenciler için Türkçe'nin pasif dil olduğunu şöyle ifade etmektedir: Şu an İngiltere'de yaşayan çocuklar İngiltere'de doğmuştur. Sadece aile içinde Türkçe konuşulmakta ve onlar için baskın olan dil İngilizce iken pasif olan dil Türkçedir. Dil, bir milletin kültürünü oluşturan en önemli temel taşıdır bu nedenle dilin kaybı, insanın kendi öz kültürüyle olan bağının da kopmasına neden olabilir (Yıldız, 2012).

On birinci alt problem kapsamında Türkçe derslerinin etkisine ilişkin öğrenci görüşleri temasında, 6 öğrenci daha iyi okuduğunu, 4 öğrenci daha iyi yazdığını, 2 öğrenci daha iyi/güzel konuştuğunu ifade etmiştir. Türkçe dersleriyle günlük yaşamda daha az kullanılan dil alanlarının geliştiğini ve günlük yaşamda daha çok kullanılacağına yardımcı olabileceğini söyleyebiliriz.

On ikinci alt problem kapsamında Türkçe öğrenirken karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri temasında, 9 öğrenci yazarken zorlandığını, 7 okurken zorlandığını belirtmiştir. Çözüm olarak ise, 8 öğrenci Kitap okumayı, 4 öğrenci TV izlemeyi, 4 öğrenci Türkçe derslerine gitmeyi önermişlerdir. Çocukların Türkçelerinde gelişme olsa da hala okuma ve yazmada zorlandıkları anlaşılmaktadır. Belet (2009) araştırmasında da, Norveç'te yaşayan ve anadili Türkçe olan çocukların, Türkçeyi öğrenmede dil becerileri açısından birçok sorun yaşadıkları ve bu sorunların çözümüne yönelik Türkçe derslerinin programda yer almasını belirttikleri görülmektedir.

Öneriler

Birçok ülkede olduğu gibi iki dillilik fırsat olarak görülmeli ve bu fırsatla ilgili farkındalık oluşturmak için veli ve öğrencilere iki dilli olmanın faydaları anlatılarak, seminerler verilmelidir.

Çocukların Türkçeyi konuşmalarının yanında diğer dil alanlarını da kullanmalarına yönelik tedbirler alınarak Türkçenin daha çok kullanımı sağlanarak Türkçenin eksilen dil konumuna düşmesine engel olunmalıdır. Çocukların seviyesine uygun kitaplar okuyarak okumalarının gelişmesi desteklenmelidir. Türkçe derslerinin etkililiği üzerine araştırmalar yapılarak, elde edilen sonuçlar doğrultusunda gerekli tedbirler alınmalıdır.

Not: Bu çalışma 26-27 Ekim 2017 tarihlerinde Antalya'da düzenlenen 6'ncı Eğitim ve Öğretim Çalışmaları Dünya Kongresi'nde bildiri olarak da değerlendirilmiştir.

KAYNAKÇA

Akkaya, N., İşçi, C. (2015). İki dilli ortaokul öğrencilerin Türkçe dersine yönelik görüşleri, *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 3/1, 303-318.

Arcı, B. ve Kırkkılıç, A.H. (2017). Yurt dışında görev yapan Türkçe ve Türk kültürü öğretmenlerinin Türkçe ve Türk kültürü derslerine ilişkin görüşleri, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 5, Sayı: 41, Mart 2017, s. 480-500.

Belet, Ş. D. (2009). İki Dilli Türk Öğrencilerin Ana Dili Türkçeyi Öğrenme Durumlarına İlişkin Öğrenci, Veli ve Öğretmen Görüşleri (Fjell İlköğretim Okulu Örneği, Norveç) *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21.

Bialystok, E. (2011). Reshaping the Mind: The Benefits of Bilingualism, *Canadian Journal of Experimental Psychology*, Canadian Psychological Association, Vol. 65, No. 4, 229–235.

Bican, G. (2014). I. Uluslararası Avrupa’da iki dilli Türklerin anadili eğitimi çalıştayı. *Journal of World of Turks*, 6 (1), 317-320.

Cunningham, U. (2011). *Growing up with two languages, A Guide for Bilingual Family*, Third Edition, Routledge, Taylor and Francis, London and New York.

Dunn L. A., Fox Tree J. E. (2009). Bilingualism: Language and Cognition, *Cambridge University Press* 12 (3), 273–289.

Erdoğan, E. (2015). *İngiltere’de yaşayan Türkçe ve İngilizce konuşucusu sıralı ikidilli çocukların dil gelişim performanslarının özgül dil bozukluğu riski açısından incelenmesi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Grosjean, F. (2010). *Bilingual, Life and reality*, Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts, and London, England.

Mok, P.K. and Yu, A.C.L., *Linguistic Approaches to Bilingualism*, 7:5 (2017), 614–636. John Benjamins Publishing Company.

Moradi, H. (2014). An Investigation through Different Types of Bilinguals and Bilingualism, *International Journal of Humanities & Social Science Studies*, I:II, 107-112.

Okur, A. (2013). I. Avrupalı Türkler anadili eğitimi çalıştayı- sorunlar ve çözüm öneriler, Sakarya Üniversitesi Yayınları: 96, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınları: 5.

Paradis, J. (2010). The interface between bilingual development and specific language impairment, *Applied Psycholinguistics*, 31, 3–28.

Yıldız, C. (2012). *Yurt dışında yaşayan Türk çocuklarına Türkçe öğretimi (Almanya örneği)*, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Ankara.

Yılmaz, M. Y. (2014). İki dillilik olgusu ve Almanya’daki Türklerin iki dilli eğitim sorunu, *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9/3, 1641-1651.

Yılmaz, M. Y. ve Demirel, G. (2015). İki dillilik ve türleri üzerine, *International Journal of Languages’ Education and Teaching*, ISSN: 2198 – 4999, 1693-1701.

Yin, R. K. (2017). *Durum Çalışması Araştırması Uygulamaları* (İ. Günbayı, Çev.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.